

Poliisin ja ensihoidon välinen tiedonvaihto

Aiheita

- Missä tilanteissa poliisi lähestyy tietojen saamiseksi ensihoitajia
- Minkälaista tietoa poliisi toivoo ensihoitajilta saavansa
- Millaisia edellytyksiä tiedonsaannille on lainsäädännön näkökulmasta
- Mitä tietoja poliisi toivoo ensihoitajien ilmoittavan oma-aloitteisesti

Poliisin tiedonsaanti-intressi

- Korostuu erityisesti väkivaltarikoksissa, onnettomuuksissa, kuolemansyyntä selvittämisessä ja huolta aiheuttavissa henkilöissä
- Ensihoito usein ensimmäinen viranomaistoimija tapahtumapaikalla
- Tiedoilla ja havainnoilla voi olla merkittävä vaikutus tutkinnan suuntaamiseen tai ylipäättään tutkinnan käynnistymiseen
- Terveyskeskuksilla ja sairaaloilla myös merkittävä rooli (normaalissa arjessa lääkärintodistukset, uhrien / epäiltyjen puhuttamiset sairaalaolosuhteissa, uhrien lääketieteellinen tila ja sen vaikutus rikosnimikkeeseen...)
- THL / Oikeuslääketieteellinen ruumiinavaus / kuolintodistus
- Huolta aiheuttavat henkilöt
- Ajoterveys ja ampuma-aseet

Poliisia kiinnostavat tiedot ja havainnot

- Tapahtumapaikan olosuhteet (esim. puukko rinnassa, ase lattialla, potilaan löytöpaikka, turvavyö auki, turvaketju kiinni, parvekkeen ovi lukossa...)
- Henkilöiden käyttäytyminen ja reaktiot
- Uhrin kertoma
- Ambulanssin kojelautakamera
- Pelastusajoneuvojen sijoittelu onnettomuuspaikalla, ensihoitajien kulkureitit (jälkien esillä pysyminen)
- Hoitohenkilökunnan aiheuttamat jäljet rikospaikkatutkinnassa

Vaitioloovelvollisuus ja salassapito

- Viranomaisen vaitioloovelvollisuudesta säädetään yhteensä 52:ssa eri laissa ja asetuksessa
- Pääsääntö on että potilaan asiat ovat salaisia. Tästä on kuitenkin säädetty poikkeuksia
- Tärkein laki vaitiolosäätelyn osalta terveydenhuollossa Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992).
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 13 § ([30.6.2000/653](#))

Potilasasiakirjoihin sisältyvien tietojen salassapito

Terveydenhuollon ammattihenkilö tai muu terveydenhuollon toimintayksikössä työskentelevä taikka sen tehtäviä suorittava henkilö ei saa ilman potilaan kirjallista suostumusta antaa sivulliselle potilasasiakirjoihin sisältyviä tietoja.

Potilastiedot vai aistihavainnot?

- Vaitiolovelvollisuus koskee potilas - hoitaja suhdetta
- Kysy → tiedon käyttämisen sallittavuus kuuluu poliisin toimialaan

Ensihoitajan ei tarvitse tietää, voiko poliisi hyödyntää jotain tietoa tutkinnassa vai ei. Jotkin tiedot nimenomaisesti säädetty hyödyntämiskieltoon. Poliisi vastaa, että tutkinnassa käytetty tieto on kerätty lainmukaisesti.

- Salaisia tietoja ovat ainakin potilaan henkilötiedot, hoitosuhteen olemassaolo, hoitoon liittyvät asiakirjat: diagnoosi, ennuste, hoitotoimenpiteet
- Saa poiketa: mm. potilaan luvalla, lääketieteellinen tutkimus, vakuutusetuudet, eläkeasiat, valvontaviranomaisten toiminta, **esitutkinta, poliisin lupaprosessi, kuolemansyyn selvittäminen...**
- **Tärkeää! Todistellaanko potilaan asioista vai muista rikokseen liittyvistä havainnoista joita vaitiolovelvollisuus ei koske?**

Todistelu esitutkinnassa ja vaitiolovelvollisuus

- Mikäli tutkinnassa on rikos josta rangaistus voi olla **6 v vankeutta tai enemmän** ei potilaan suostumusta tietojen luovuttamiseen tarvita (esim. murha, tappo, törkeä pahoinpitely, törkeä kuolemantuottamus, törkeä huumausainerikos, törkeä tuhotyö)
- Yleensä potilaan suostumus (esim. asianomistajat pahoinpitelyssä tai liikenneonnettomuudessa) joissa rangaistusmaksimi ei riittävä tiedonluovutukseen
- Pyytämä päällystään kuuluva poliisimies, komisario tai korkeampi, kirjallisesti

Tuomioistuimessa todistamiskielto

- Oikeudenkäymiskaari 17 luku 14 § ([12.6.2015/732](#))

Lääkäri tai muu terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa ([559/1994](#)) tai sen nojalla annetussa asetuksessa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö ei saa todistaa henkilön tai hänen perheensä terveydentilaa koskevasta arkaluonteisesta tiedosta tai muusta henkilön tai perheen salaisuudesta, josta hän asemansa tai tehtävänsä perusteella on saanut tiedon, ellei se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, suostu todistamiseen.

*Tuomioistuin voi velvoittaa 1 momentissa tarkoitettun henkilön todistamaan, jos syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on **vähintään kuusi vuotta vankeutta**.*

Tiedonsaanti poliisitutkinnassa / kuolemansyyn selv.

- Poliisitutkinta muuta poliisiin suorittamaa lakisääteistä tutkintaa, esim. palonsyyn selvittäminen tai kuolemansyyn selvittäminen
- Kuolemansyyn selvittämiseksi päivittäinen yhteistyö ensihoidon kanssa
- Kuolemansyyn selvittämiseksi poliisilla oikeus saada KAIKKI tarpeelliset tiedot ja dokumentit
- Lisäksi saatava (lääkäriltä) asiantuntija-apua esimerkiksi vainajan tarkastamiseen
- Poliisin toiveena hyvät kirjaukset hoitotoimenpiteistä ja potilaan/vainajan löytöolosuhteista
- Konsultoitava aina poliisia jos epäselvä tilanne
- Osa "luonnollisista kuolemista" muuttuu vuosittain henkirikostutkinnaksi!

Ilmoittaa voi

- Salassapitovelvollisuuden estämättä saa ilmoittaa poliisille *henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot*, jos henkilö tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on *syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi*.
- Aina jos henkilö on vaarallinen toisen ihmisen terveydelle ja turvallisuudelle
- Aina jos henkilö on akuutissa hengen tai terveyden vaarassa
- Aina jos kyseessä on hengenvaaraan tai vakavaan vammautumiseen johtanut väkivaltarikos
- Pääsääntöisesti jos kyseessä on lapsen kohdistunut rikos

Estettävissä olevan törkeän rikoksen ilmoittaminen

- Rikoslaki 15 luku 10 § ([24.7.1998/563](#))

Törkeän rikoksen ilmoittamatta jättäminen

*Joka tietää joukkotuhonnan, joukkotuhonnan valmistelun, rikoksen ihmisyyttä vastaan, törkeän rikoksen ihmisyyttä vastaan, hyökkäysrikoksen, hyökkäysrikoksen valmistelun, sotarikoksen, törkeän sotarikoksen, kidutuksen, kemiallisen aseiden kiellon rikkomisen, biologisen aseiden kiellon rikkomisen, jalkaväkimiinakiellon rikkomisen, Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamisen, maanpetoksen, törkeän maanpetoksen, vakoilun, törkeän vakoilun, valtiopetoksen, törkeän valtiopetoksen, **raiskauksen, törkeän raiskauksen, törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön, murhan, tapon, surman, törkeän pahoinpitelyn, ryöstön, törkeän ryöstön, ihmiskaupan, törkeän ihmiskaupan, panttivangin ottamisen, törkeän tuhotyön, törkeän terveyden vaarantamisen**, ydinräjähderikoksen, kaappauksen, 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen, törkeän ympäristön turmelemisen tai **törkeän huumausainerikoksen** olevan hankkeilla eikä ajoissa, kun rikos vielä olisi estettävissä, antaa siitä tietoa viranomaiselle tai sille, jota vaara uhkaa, on tuomittava, jos rikos tai sen rangaistava yritys tapahtuu, törkeän rikoksen ilmoittamatta jättämisestä sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi. ([30.12.2015/1718](#))*

Asia osataan hyvin

- Esim. tapaus EOA 2953/4/10 Satakunnan keskussairaala
- KHO 2018:93 Tampere Acuta (2016)
- Rikostuomioita on tullut siitä kun ilman pätevää syytä on tutustuttu ihmisten asiakirjoihin.
- Mieti, mikä on salassa pidettävä potilastieto –ja mikä ei ole.
- Pääsääntö salassapito, poikkeukset aina lainsäädännössä
- Terveystieteiden intressi potilaan hoitaminen vs poliisin intressi rikoksen estäminen tai selvittäminen

Muita ilmoitustilanteita

- Ajo-oikeuteen liittyvät ilmoitukset
- Ampuma-aseisiin liittyvät ilmoitukset
- http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162048/OHJE_terveydenhuollon_ja_poliisiin_valiseen_tiedonvaihtoon_162048.pdf?sequence=1&isAllowed=y

